

новний капітал – операції з нерухомим майном, оренда, інжиринг та надання послуг, частка якої становила – 19,2 %. Значна частина інвестиційних ресурсів у 2006 р. скеровано у галузь транспорту і зв'язку (16,2 %), яка потребує значної модернізації. За останні роки дещо збільшилась частка інвестицій в основний капітал сільського господарства, мисливства та лісового господарства, однак необхідно зазначити, недостатню кількість інвестиційного капіталу спрямовано у цю галузь економіки країни у 2006 р. – 5,8 %, внаслідок чого недостатньо використовується наявний потенціал цього сектора економіки. Отже, розвиток ринкової економіки України неможливий без структурних перетворень інвестиційного ринку для поліпшення внутрішніх та зовнішніх інвестиційних процесів. Вдале поєднання загальнодержавної та регіональної інвестиційної політики забезпечить необхідні умови для сприятливого функціонування інвестиційного ринку України. Наявні позитивні зрушення і тенденції на інвестиційному ринку треба підтримувати і розвивати, а це неможливо зробити без розробленого інструментарію прийняття ефективних рішень.

Таким чином, дотримання основних принципів інвестування та використання сучасних економіко-математичних моделей при аналізі ефективності інвестиційних проектів дасть можливість прийняти оптимальне рішення щодо вибору того чи іншого альтернативного проекту та стане основним механізмом вдосконалення обґрунтування доцільності інвестування.

Література

1. Азарова А.О., Бершов Д.М. Оцінка ефективності інвестиційних проектів// Фінанси України. – 2004, № 9. – С. 52-57.
2. Аптекар С. Оцінка ефективності інвестиційних проектів// Економіка України. – 2007, № 1. – С. 42-49.
3. Вишивана Б.М. Управління інвестиційною діяльністю в Україні// Фінанси України. – 2004, № 10. – С. 82-88.
4. Мазур О.Є. Інвестиційна діяльність малого підприємства в Україні// Фінанси України. – 2005, № 11. – С. 32-37.
5. Верба В.А., Загородних О.А. Проектний аналіз: Підручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 322 с.
6. Вовчак О.Д. Інвестування: Навч. пос. – Львів: Новий світ – 2000, 2006. – 544 с.
7. Москвін С.О. Проектний аналіз. – К.: Лібра, 1998. – 368 с.
8. Федоренко В., Мажуга О. Інвестиційне кредитування та кількісна оцінка ризику реалізації проекту// Економіка України. – 2005, № 12. – С. 40-46.
9. Статистичний щорічник України за 2006 рік. – К.: Консультант, 2007. – 576 с.

УДК 330

Аспір. І.В. Ангелко¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Наведено основні причини виникнення та поширення тіньової економічної діяльності в період ринкових трансформацій. Наведено деякі рекомендації зниження рівня тінізації економіки.

¹ Наук. керівник: проф. Б.Я. Кульчицький, д-р екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка

**The basic factors of shadowing economy of Ukraine
on conditions market transformations**

The article resulted the basic reasons of origin and spreading of shadow economy ec-tion during market transformations. The author gives some recommendations of reduction the level of shadow economy.

Тінізація економічних відносин є однією з найбільш істотних перешкод щодо забезпечення стійкого економічного розвитку, підвищення добробуту, рівня і якості життя населення та зміцнення національної безпеки держави. Проблема тінізації є актуальною для всіх без винятку країн світу. Крім того, у глобальному масштабі ця проблема, як негативне соціально-економічне явище, має тенденцію до загострення.

Великий інтерес до процесів тінізації виникає в 70-х роках ХХ ст. і обумовлений значним розростанням тіньового сектора економіки, його проникненням в усі сфери економічних і суспільних відносин майже в усіх країнах світу. Вивчення окремих тенденцій тінізації дало змогу встановити те, що кількісні та якісні параметри тіньової економіки залежать від конкретних економічних, політичних, соціальних, історичних та культурних особливостей тієї чи іншої країни.

Передумови поширення тіньових економічних відносин в Україні виникли ще за часів радянської системи. В економіці СРСР зростання тіньових проявів спостерігалось, насамперед, у тих видах господарської діяльності, які не підпадали під контроль органів державного управління, а саме: бартерні операції, несанкціонована зайнятість; невраховані постачання продукції, будівництво; випуск неврахованої продукції, крім планових завдань; використання в комерційному обігу неврахованих матеріальних ресурсів, що отримані від позапланової неврахованої господарської діяльності і т.д. [1].

Таким чином, із здобуттям незалежності Україна отримала у спадок вже сформований тіньовий сектор з досить вагомим кримінальним ядром. Розвитку тіньової кримінальної діяльності сприяли спотворена галузева та регіональна структура економіки, її надмірна монополізація, а також відчутні помилки у здійсненні реформ, зокрема тих, що стосувалися прискореної лібералізації та приватизаційних процесів, розбудови фінансового сектора, їхня некомплексність та внутрішня суперечливість [2].

З цих причин рівень тінізації на перших етапах становлення ринкових відносин істотно посилювався. Посиленню тінізації також сприяло усунення держави від контролю, що було вигідним для кримінальних структур, класово-олігархічної еліти тіньового бізнесу та зацікавлених осіб. В умовах перехідного періоду економічні правопорушення були, як правило, результатом політико-правових відносин, які поширювались на економічну галузь.

Сьогодні ж економічні відносини є результатом адаптації суб'єктів господарських відносин до реалій політичної ситуації, що склалася в Україні. Одночасно з деформуванням політико-економічних відносин відбувається процес кримінальної перебудови економіки, який негативно позначається на загальнонаціональних інтересах, дестабілізує суспільне життя, ставить під загрозу конституційний лад.

Розглядаючи комплексно проблему тінізації економіки України, можна виділити низку основних чинників, які пояснюють її існування як негативного фактора економічної безпеки:

- непродуману державну політику переходу до нових економічних відносин, "незавершену лібералізацію", непослідовність і гальмування процесів реалізації соціальних та економічних реформ;
- наявність високого рівня безробіття, в тому числі прихованого. Загострення прихованого безробіття є особливістю сучасного етапу становлення національного ринку праці. За даними економістів, понад чверть працездатних в Україні не має постійно оплачуваної роботи. У тіньовому секторі економіки на різних умовах залучено майже половину дорослого населення, серед них 52 % чоловіків та 48 % жінок;
- проблему бідності, що є однією з причин попереднього чинника. В Україні, згідно з даними Міжнародної організації праці, що входить до складу ООН, а також Державного комітету статистики України та спостереженнями Світового банку близько 27-29 % українців живуть за межею бідності [3]. В умовах, коли мінімальна заробітна плата і реальна оплата праці більшості верств населення перебувають на рівні, нижчому прожиткового мінімуму, для багатьох людей "тіньова" зайнятість є способом отримання необхідного додаткового доходу;
- послаблення соціальних і моральних інститутів, що пов'язано зі зміною поглядів на існуючі моральні цінності, які зумовлюють мотивацію негативних відхилень у суспільстві від установлених норм поведінки. Люди хочуть жити краще, в комфортних умовах, не загострювати проблеми з оточуючими. Проте, з бажання жити комфортно впливає колективна безвідповідальність;
- низький рівень довіри до державних інституцій, який обумовлений серйозними недоліками в організації діяльності та функціонування владних структур;
- втрату історичних традицій моральних норм, які лежать в основі поваги до приватної власності, кодексу підприємницької честі;
- правову незахищеність громадян і суб'єктів господарювання від зловживань з боку посадових осіб державних органів та органів місцевого самоврядування;
- нестабільність податкового законодавства, високий податковий тиск, низький рівень податкової дисципліни;
- високий рівень корупції та некомпетентність державних службовців. В державній системі, де домінуючу роль відіграє суб'єктивне прийняття рішень з питань управління, регулювання та контролю за економічною діяльністю суб'єктів господарювання, у державних службовців з'являються неосяжні можливості отримання нелегальних доходів (хабарів);
- надмірне регулювання підприємницької діяльності;
- недостатню "прозорість" процедури приватизації державного майна. В умовах фази реформ було проведено значну кількість непрозорих і несправедливих конкурсів приватизації, які вказували на цілковите ігнорування з боку уряду важливості об'єктів приватизації для українського бюджету. Так, за експертними оцінками, справжня вартість приватизованого майна, за яке держава отримала трохи більше 1 млрд. доларів, становило не менше 100 млрд. доларів;
- непогодженість податкової, фінансової, інвестиційної, структурно-промислової, митно-тарифної і багатьох інших складових економічної політики держави.

Основним правовим чинником тінізації економіки можна вважати відсутність стабільного та збалансованого законодавства, яким активно користуються правопорушники. Непродуманість одних законодавчих актів і запізню-

вання інших сприяють розвитку та процвітання тіньової і неформальної економічної діяльності.

Державна політика детінізації економічних і суспільних відносин має бути спрямована передусім на викорінення основних чинників тінізації. Необхідно здійснити комплекс радикальних економічних, правових, організаційних та силових заходів. Надзвичайно важливо забезпечити стабільність законодавства, якнайшвидше усунути в ньому суперечності та невизначеності.

Загалом, подолання тінізації економіки України та її корумпованості має відбуватися цілісною системою дій, а не разовими, епізодичними заходами. Цьому безпосередньо має сприяти й саме населення країни. Кожен громадянин однозначно і прозоро повинен бачити свою участь у реалізації дій детінізації, усвідомлюючи залежність від її успіху свого добробуту та особистого прогресу. Успішна реалізація комплексу завдань обмеження масштабів тінізації відбуватиметься по мірі усвідомлення національної ідеї та виховання патріотизму до батьківщини.

Література

1. Головченко О.М. Фактори, що сприяють "тінізації" економіки у трансформаційному суспільстві//http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/12textlg12_07.htm.
2. Концепція (стратегія) детінізації української економіки – Національний ін-т стратегічних досліджень// <http://www.kraina2.org.ua/ru-print/document/66/>
3. Роман Вагрант. Внутрішній космос проблем// Народне слово. – 10 березня 2005. – С. 3.

УДК 658.155.2

Доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук;
магістрант О.І. Вужинська – Львівська КА

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено суть та значення прибутку у сучасних умовах ринку. Визначено необхідні умови ефективного управління прибутком, вдосконалення формування та використання прибутку підприємства.

*Assoc. prof. V.I. Blonska; undergraduate O.I. Vuzhynska –
L'viv commercial academy*

Perfection of forming and use of income of enterprise

Essence and value of income is explored in the modern terms of market. The necessary terms of effective management, perfection of forming and use of income of enterprise, an income concerned.

В умовах функціонування ринкової економіки прибуток виступає основною метою підприємницької діяльності, тому визначення суті прибутку та механізму вдосконалення його формування та використання є необхідною передумовою розвитку економіки країни. Зростання динамічності економічних відносин і глибинна трансформація їх внутрішньої природи, підвищення ролі інноваційного чинника у забезпеченні конкурентоспроможності та довгострокової результативності діяльності підприємства визначають необхід-